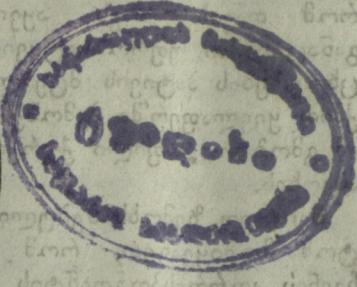
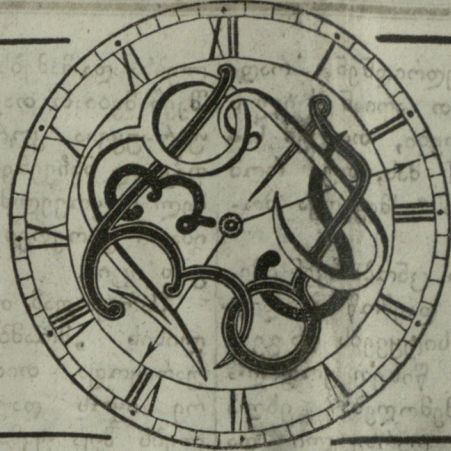


გაზეთის შანი

გაზეთი: ერთი წლით — ექვსი მან., ნახევარი წლით — სამი მან., სამი თვით — ერთი მან. და ხუთმეტრი მაური, ერთი თვით — სამი აბაზი.

წერილები ამ აღრესით უნდა გამოგზავნონ: В Телелет, въ редакцію газеты „ДРОБНА“.



სელის-მოსვრა

თელიისში: გაზეთის „დროების“ კანტორაში მეთაისში: ანტ. ლორთქიფანიძის ბიბლიოთეკაში.

გაზეთი შემდეგი ადრესით უნდა დაიბაროს: Въ Телелет, въ контору газеты „ДРОБНА“.

რედაქცია: ძველი ინსტიტუტის ქუჩაზედ, სოლომონ მირიანოვის სახლებში.

კანტორა: ივ. ნიკოის ბიბლიოთეკაში, სასახლის მიდამოზე, „მასტროვის“ სახლებში.

შინაარსი:

საკარტოვლო: თელიისი, 6 სექტემბერს — ანგარიში თელიისის აზნაურობის საგანგებო კრების სხდომების ბანკის საქმის გამო — წერილი აზნაურების — „თელიისის მოამბის“ — წიგნი რედაქტორთან — რედაქციისაგან — „დროების“ კორექსორდენცია: აბასთუმნიდგან, შოთიდან რუსეთის: წერილიაზნაურები — უცხო ქვეყნებში საფრანგეთი — ნარევი — საქართველოს ცხოვრებიდან: კაცი იყო ტაბეთის ეპისკოპოსი საბა

ბოდიშა ვიხდით მკითხველებთან, რომ ეს ნომერი ძლიერ დაეგვიანეთ. მ. ზეზა ის იყო, რომ თელიისის აზნაურობის კრებაზედ ანგარიშის დაბეჭდვისათვის საქმე იქნებოდა — ნების-დართვა სამშაბათს, ათს სექტემბერს, მივიღეთ.

საკარტოვლო

თელიისი, 6 სექტემბერს

მხლა მართლ-მანეთის აზნაურების საგანგებო კრება დახურულია და იმისი მოქმედება ეკუთვნის ისტორიას. მხლა ჩვენ გულგრილად შეგვიძლია დავაფასოთ ამ კრების შრომადა და მნიშვნელობა...

აზნაურებამ სწორედ ისეთი წინადადებათა და გამოცდილებით მოიქცა ბანკის საქმეზედ, როგორცაა შეჭვროდა ამ დაწესებულებას. შიველი ცოტადღნათ სამნიშვნელო საგანი, თითოეული ღირსეული ჰკითხვა განიჩივრდა კრებაში დაწერილებით, საფუძვლიანად და მხოლოდ შემდეგ საქმე განმარტებისა და ბასისა უყრიდენ კენჭს აზნაურების წევრთაგან შემოატანილს წინადადებათა.

ამ დასაწყისით თუ შეიძლება კაცმა იწინასწარმეტყველოს, მაშინ ჩვენ ვიტყვი, რომ თელიისის აზნაურების საადგილ-მამული ბანკს კარგი ბედი მოეღოს.

ჩვენ ძვირად გვინახავს სადმე, საზოგადო საქმეში, მომეტებული თანხმობა, მომეტებული ღმობიერება, პირადი ანგარიშების უქონელობა და კეთილშობილი ყოფიქცევა, როგორც მართლ-მანეთის აზნაურებამ გამოიჩინა ბანკის საქმეში. მხგაკის თვისება, რომელიც ჩვენ შევამჩნიეთ აზნაურების ე. ი. გამჭრიახობა და თანხმობის გრძობა, ერთობ ძვირი საბოვნელია და ჩვენ დარწმუნებული ვართ, იმას რომ ხშირად შეეძლოს საზოგადო ცხოვრების ასპარეზედ გამოვლვა, ბეჯითად გონიერების და სანატრელი პატიოსნების სახელს დაიმსახურებდა... მაგრამ საკმაო, ვინმემ მიდგომათ არ ჩამოგვართვას ეს აზრი და არ გვითხრას, რომ ჩვენ ენიშნათ აზნაურებას მართლ კარგ მხარეს...

ამაზედ შეგვიძლია ვთქვათ: აზნაურების ქომავლობა, მისი ინტერესებისთვის ხალხის სარგებლობის და უფლების შეწირვა, ჩვენ არასოდეს არ გეჭონია მიზნად და არც შემდეგ გვექნება. ჩვენთვის თანასწორია ყველა ქართველი, იქნება ის თავადი, აზნაური, მოქალაქე, თუ გლეხი; ჩვენ ყველასათვის ერთი და იგივე გრძობა გვექნება გულში, ყველასათვის განურჩევლად გვესურს ნათელი და

კმაყოფილი ცხოვრება, სამართალი და ჭეშმარიტება. ზანიერსა და კეთილშობილს მოვლენას, სადაცარ დაეინახათ, გლეხობაში, თუ აზნაურებაში, ჩვენ ერთნაირად მივესალმებით, თანასწორად მიულოცავთ იმათ ვისგანაც ეს მოვლენა წარმოსდგება...

თელიისის აზნაურობის საგანგებო კრება ბანკის საქმეზედ.

პირველს სექტემბერს გაიხსნა თელიისის თავად-აზნაურების საგანგებო კრება. უ. გუბერნიის მარშალმა პირველად მოულოცა თავად-აზნაურებს ბანკის წესდების დამტკიცება რამდენიმე გემრიელი სიტყვებით, რომელიც ისე შეველოდა ამ შემთხვევას. შემდეგში წაკითხულ იქნა ორიოდე ოფიციალური ქაღალდები, ერთი უ. გუბერნატორისა, საგანგებო კრების გასსახვედ ნება-რთვა, და მეორე უ. ფინანსთ მინისტრისა, შესახებ თელიისის თავად-აზნაურების საადგილ-მამული ბანკის დამტკიცებისა. მათგანა თუ არა ოფიციალური ქაღალდების ჰკითხვა, უ. გუბერნიის მარშალმა მოიწოდა უ. ბიორგი შაზიბეგა, წაკითხა მას ზედამხედველის კომიტეტის ანგარიში აღმორჩევიდა ამ ქაღალდს, თუ არ მოიქცედა კომიტეტმა. უ. შაზიბეგმა ეს ანგარიში წაკითხა, და მეორე მოახსენა საზოგადოებას, რომ ეხლანდელი ზედამხედველი კომიტეტის ვალდებულება გათავებულია და ჩვენ ამ წამიდან გადავდგარათ უნდა ვირიცხებოდეთო. უ. შაზიბეგი ზედამხედველის კომიტეტის საქმეში წარმოებელი იყო და ის ლაპარაკობდა ამ შემთხვევაში მთელი კომიტეტის მადიერათ. საზოგადოებამ მიიღო კომიტეტის თხოვნა და შეუდგა ახალი ზედამხედველი კომიტეტის აღჩევას.

ახალს კომიტეტში წევრებათ აღჩივრა თავად-აზნაურებამ: უ. უ. ბიორგი მრისთავი, მონსტრანტი გმამა-შვილი, იოსებ მარბელიანი, დიმიტრი ჯორჯაძე, ბიორგი შაზიბეგი. ისე შევედგეთ, ი. ანდრონიკაშვილი, ივანე მრისთავი, და ნაპოლეონ ამატუნი.

ამ სხდომაშივე მიენდო ახალს კომიტეტს გაფრესება შესატანი ფულის რაოდენობა იმ თავად-აზნაურთათვის, ვისაც უშაღლესი საბოძეარი არ მიუღია მაგრამ ვინც ბანკში მონაწილეობას კი ისურვებს. ამითი დაბოლოვდა პირველი სექტემბრის თავად-აზნაურობის სხდომა.

მეორე სხდომა აზნაურების დანიშნული იყო ოთხშაბათისათვის, დილით ათს საათზედ. ოთხშაბათს პირველ გასარჩევ საგნად დაურჩა კრებას: მაიღო მოწმობები თუ არა, რომლითაც ზოგიერთი აზნაურების წევრი აუფლებდენ რწმუნებულებს თავის მადიერ მოქმედებას თავად-აზნაურების საგანგებო კრებაში, ბანკის საქმეზედ.

მსმომომობები კრებამ არ მიიღო პატივისდებაში, რადგანაც ესენი თვით კრების სხდომაში იყვნენ შემოტანილი და რადგანც კრებას არ ჰქონდა დრო განერჩია, კანონიერება წარმოდგენილი მოწმობებისა, შემდეგ უ. გუბერნიის მარშალმა წაკითხა ბიორგი რომანის ძის მრისთავის წიგნი, რომელშიაც აზნაურობს მადლობას სწირავდა მისი აღჩივებისთვის. მაგრამ უ. კომიტეტის წევრი უარს აცხადებდა ამ თანამდებობის დაქვრავედ. მაშინ იქ მყოფთა ისურვეს სხვა ახალი წევრის აღჩივვა ზედამხედველ კომიტეტში და აქი კრებაში უ. ხაქარია მრისთავის სახელი მოიხსია. ამაზედ თავად-აზნაურების უმრავლესობა ეტყობოდა თანხმა იყო და უ. ხაქარია მრისთავი შევიდა ახალი კომიტეტის წევრთ რიცხვში თავის მამის ადგილას. მეორე უ. ბიორგი შაზიბეგმა წაკითხა ზედამხედველი კომიტეტის განჩინება შესახებ ახალი წევრებისა, რომელთაც ისურვეს ბანკში შემოსვლა. ამ გარდ-წყვეტილებით კომიტეტს უმცირეს გადასახადთ ერთი თუმანი

დაენიშა ახალ წევრთათვის და უდიდეს გადასახადთ ექვსი თუმანი. მს პირნი, რომელნიც აპირებდენ ბანკში მონაწილეობის მიღებას, ყველანი შალაქის მცხოვრებნი იყვნენ და ზოგს იმათგანს ხუთი და ექვსი თანი თუმნის საღირალი ჰქონიათ თელიისში.

კომიტეტის ამ გეგარ განჩინებაზედ, წინააღმდეგობა გამოაცხადა კრებაში, რომლისაზრის წარმოსათქმელათ წამოდგა უ. კონსტანტინე ბებუთოვი, „თელიისის მოამბის“ რედაქტორი.

უ. ბებუთოვი ამტკიცებდა საქმაო საფუძვლიანად, რომ კომიტეტის გადაწყვეტილება, ახალ წევრთათვის დაწესებული ბანკში შესატანი ფულის რაოდენობაზედ, მისაღები არ არის თავად-აზნაურებისაგან, რადგანც ეს ნორმა არა ვითარცა ზაზედ და საფუძველებზედ არ არის დამყარებული. ახალგაზდა ორატორი სთხოვლობდა, რომ თუ მაინცა და მაინც შალაქში საკუთრების მქონე აზნაურების შემოყვანა გადაწყვიტოს კრებამ, ყოველ შემთხვევაში იმათ უნდა გადახდეს შემოსატანი ფული შემოსავლის დავეარათ, რომელიც შეადგენს ოცდა ათს და ორმოც თუმანს, და არა ათსა და სამოცს მანეთს. შემდეგ უ. ბებუთოვი შეუდგა იმ აზრის გაყენას, რომ საადგილ-მამული ბანკში უნდა იყოს წევრებათ მხოლოდ ადგილ-მამულის მქონე თავად-აზნაურები და არა მარტო შალაქში სახლების პატრონნი, რადგანც საადგილ-მამული ბანკის მიზანი და მიმართულება სულ სხვა ნაირია და კომერციული ბანკისა სულ სხვა. ბებუთოვი ამბობდა, რომ ამ ორ გვირის სხვა და სხვა ცდილებებს შერევა, ე. ი. ადგილ-მამულის მეტრონე და მარტო სახლების მეტრონე წევრების მხოთავება საადგილ-მამული დაწესებულებაში უზრუნველ იქნება და ეს რომ არ მომხდარაიყო, კანონმა კიდევაც გაეყო სამუდამოთ ბანკებო ორ რგავთ: საადგილ-მამული ოთ და საკეროთ. მე ვფიქრობ, დასძინა „თელიისის მოამბის“ რედაქტორმა, რომ ქალაქისა და სოფლელი ბანკის წევრების ინტერესები სულ სხვა და სხვა ნაირი იქნება, და საქმეა, რომ ქალაქში მცხოვრებ წევრებმა ბოროტად არ მოიხმარონ თავის უფლება, ე. ი. არ შეკრიბონ ერთბაშად საგანგებო კრება, რომელზედაც იმათ შეეძლებათ შეიკრიბნენ ორმოცდა ათ კაცამი — და ეს რიცხვი საკმაოა კანონით, რომ ყოველი გადაწყვეტილება კანონიერად ჩაითვალოს — და არ დადგინონ ისეთი განჩინება, რომელიც აგენებს თავად-აზნაურების ინტერესს. ამისთვის მე ვითხოვ, ზედამხედველი კომიტეტის განჩინება შესახებ ახალი წევრების მიღებისა გაუქმოს კრებამ. მთელი ზალა დათანხმდა უ. ბებუთოვის წინადადებაზედ და უ. კრების პრეზიდენტს კიდევაც უნდოდა მიეღო, თავად-აზნაურების სურვილი. ამდროს უ. ილია შავჭავჭავაძემ მოითხოვა, რომ კრებამ საშუალოდ დადგინოს კანონათ, ყოველი წინადადება მიღებულ იქნეს მხოლოდ კენჭის ყრის შემდეგ. საზოგადოებამ სრული თანხმობა განუცხადა უ. შავჭავჭავაძის წინადადებაზედ და უყარვეს კენჭი უ. ბებუთოვის აზრს, რომელითაც ის თხოვლობდა კომიტეტის განჩინების გაუქმებას, შესახებ ახალი წევრების მიღებისა. კენჭის ყრამ გამოაჩინა შემდეგი რეზულტატი:

ბებუთოვის წინადადების თანხმად — 78  
წინააღმდეგ — 71

ამის შემდეგ უ. შაზიბეგმა, რომელიც არის ზედამხედველი კომიტეტის წევრი და იმის საქმეთა-წარმომადგენელიც, წაკითხა ბანკის შტატის სია, ე. ი. რა და რა თანამდებობა უნდა იქნეს ბანკში და რომელ თანამდებობისთვის რამდენი აჯამგირი უნდა დანიშნოს. კომიტეტის აჯამგირით ბანკის გასავალი ყოველ წლით უნდა ყოფილიყო თერამეტი ათასი მანეთი. უ. ილია შავჭავჭავაძემ განაცხადა, რომ ეს თერამეტი ათასი მანეთითმეტ ათასზედ უნდა დაეყვენოთო, რადგანც პირველ წლებში ბანკისთვის გასაკირი იქნებოდა. უ. შავჭავჭავაძემ სთხოვდა ამ ფულის გამოკლებას ბანკის გამგებლის და სხვა ბანკში მოხვედ პირების ჯამგირისაგან,

მაგალითებო: ენლო ბანკის გამგებელს აქვს დანიშნული, ამბობდა უ. შავჭავჭავაძე, სამასი თუმანი და დირექტორებს ორასი, მაშინ როდესაც შესაძლებელია, რომ ბანკის გამგებელი დაეჯეროთ ორას ორმოც თუმანზედ. სრულიად საჭიროა რომ მას ორმოცოთ თუმანი მეტი დაუწიწნოთ დირექტორებზედ, რადგანაც მისი შრომა ბევრით არ გასხვავდება დირექტორების შრომისაგანაო. კრებამ კმაყოფილებით მიიღო უ. შავჭავჭავაძის წინადადება და ბანკის გასავალი, თერამეტი ათასი მანეთისაგან, ჩმოიყვანეს თუთხმეტზედ, მენჭეს ყრამ უ. ილია შავჭავჭავაძის წინადადებაზედ გამოჩინა შემდეგი რეზულტატი:

შავჭავჭავაძის წინადადების თანხმად — 135  
წინააღმდეგ — 19

შენასკრედი კენჭის ყრის რეზულტატის შემდეგ მიიქცა უ. პრეზიდენტი აზნაურობის ამდი რამდენიმე სიტყვით შესახებ ბანკის გამგებლის აღჩივისა. მხოლოდ მოწყულე ხელმწიფეო — ამბობს უ. გუბერნიის მარშალი — თქვენ უნდა აღიჩიოთ ბანკის გამგებელი. მს კენჭს ყრა ფრიად სამნიშვნელო და საყურადღებო არის თქვენთვის, რადგანც აღჩივული პირის ღირსებაზედ, მის ნიჭზედ და პატიოსნებაზედ იქნება დამოკიდებული ჩვენ ბანკის მომავალი. ამი თვის მოგწოდებთ მმ. ხხ. რომ ამ შემთხვევაში თქვენს კენჭის ყრას არ ექნეს მიდგომის, ან სიძულვილის ხასიათი, არამედ აღიჩიოთ კაცნი მდელი მისი ღირსებისათვის. კრებაში ერთბაშად უ. ილია შავჭავჭავაძის სახელი წარმოთქვა. ორიოდე კაცმა დაასახელეს უ. ალექსანდრე ჩოლაყაშვილი, რომელმანაც უარი განაცხადა კენჭის ყრავედ. მაშინ დარჩა ერთად ერთი კანდიდატი უ. ილია შავჭავჭავაძე. თავად-აზნაურების კრებას ერთხად, უკენჭოთ, სურდა უ. შავჭავჭავაძის აღჩივვა, მაგრამ კანდიდატმა ითხოვა, უთუოდ კენჭის ყრა მოიხდინათ.

საზოგადოებამ დიდს უპრავლესობით აღიჩივრა უ. შავჭავჭავაძე ბანკის გამგებელათ. მან მიიღო 138 კენჭი თეთრი და 12 შავი, როდესაც პრეზიდენტმა გამოაცხადა კენჭის ყრის რეზულტატი, ზალაში ტამის ცემა და ბრავო შეიქნა. ამ დღეს დირექტორების აღჩივვა აღარ მოეწერა.

საწუხაროთ, მესამეს სხდომას, რომელიც იყო ხუთშაბათს დილით, ჩვენ არ დავსწრებიართ. მაგრამ როგორც შევეტყვეთ განსხვავებული ამბავი არაფერი მომხდარა ამ სხდომაზედ, გარდა დირექტორების აღჩივისა კანდიდატებათ დირექტორის თანამდებობაზედ წარმოსდგენ შემდეგნი: უფ. ალექსანდრე ჩოლაყაშვილი, ალექსანდრე მრისთავი, ლუარსაბ მალალაშვილი, დავით მრისთავი და დავით აგალიშვილი.

კენჭის ყრამ გამოაჩინა, რომ ამ თელიისის თავად-აზნაურების ბანკს ეყოლება პირველ წლებში დირექტორებათ ალექსანდრე ჩოლაყაშვილი და ალექსანდრე მრისთავი.

ამნაირად დაიყო კენჭი დირექტორობის კანდიდატებზედ.  
ალექსანდრე ჩოლაყაშვილი:  
თეთრი — 95  
შავი — 47  
ალექსანდრე მრისთავი:  
თეთრი — 95  
შავი — 47  
ლუარსაბ მალალაშვილი:  
თეთრი — 80  
შავი — 62  
დავით მრისთავი:  
თეთრი — 69  
შავი — 73  
დავით აგალიშვილი:  
თეთრი — 89  
შავი — 53

კენჭის ყრა გაგრძელდა თითქმის საათამდის და მეორე სხდომა დანიშნული იყო დღისათვის.  
დღეს აზნაურების კრებას ჰქონდა ჯა



დამფასებლების აღმორჩევედ კრება და-  
თანხმდა, რომ დამფასებელთა უნდა იქნენ  
ბანკშივე მონაწილე თავად-აზნაურთაგანი,  
რომელნიც უნდა ითვლებოდნენ კარგ მყო-  
ჯანეთ და უმანკო ზნეობის კაცად ამის შე-  
მდეგ აზნაურების საგანგებო კრება დაიხუ-  
რა. ბანკი, როგორც ვიცით, იანვარში უნდა  
გაიხსნას, მანამდე კი რაც საჭირო არის ზე-  
დამხედველი კომიტეტი მოამზადებს და იან-  
ვარში ხელაწახელი კრება ექნება აზნაურებს  
ბანკის ოპერაციების გასახსნელად. მაშინ  
იქნება დამფასებლების აღმორჩევედ ბანკის  
მოხელეების დანიშნა.

**წახილი ამაგი**

წლიურ, ხარჯი მთლიანად აზნაურო-  
ბის სადგომ-მამულო ბანკის გამგობაზედ:  
გამგობისათვის დანიშნულია 2400 მანე-  
თი ჯამგარი, ორს დირექტორს თითო 2000  
მანეთი, სულ 4000 მ., ხუთს დამფასებელს  
თითო 700 მან., სულ 3500 მ., ბანკში  
მოხელეთათვის სულ 2100 მ., საქმის მწარ-  
მოებელსა და მხედველს კომიტეტი 700 მ.,  
ბანკის გამგებების განკარგულებაშია მწე-  
რლების დასაქირავებლად, სახლის დასაჭირად  
და იმის გასათბობად და გასანათებლად 2300,  
სულ ბანკის ხარჯი თხუთმეტი ათას სამასი  
მანეთია.

ამას გარდა წლის კომიტეტის განკარგუ-  
ლებაშია ბანკის გასაწყობად და პრაქსის  
მოხელეების დასახელებლად, რომელთაც  
თავად-აზნაურების ფული აბარიათ—2000  
მან.

— წარსულ ნომერში ერთი ჩვენი კორ-  
რესპონდენტი ამბობდა, რომ სახალხო ექი-  
მობა, რომელიც ჩვენ ძველად გვეწოდებოდა,  
ისე მკრეფ და სასაცილო არ ირისა, რო-  
გორც ზოგიერთს ეხლანდელ ნაწილ ექიმს  
ჰგონია. არა თუ ჩვენი სახალხო ექიმობა,  
ვეფერის ხალხების ექიმობაც მხედველობაში  
მიუღია მერობის მეცნიერებას და ბევრი  
უსარგებლობა, ბევრი გადმოუღალა იქიდან.  
მსგევი იქმის ყოველივე ხალხის ცხოვრების  
ზოგიერთ სხვა მხარეებზედაც. ამას ჩვენ  
ვამბობთ ერთი ცნობის გამო, რომელიც  
„პეტერბურლის უწყებებში“ შეგვატყობინა:  
ერთს რუსეთის პედაგოგ პეტრუშევსკის სა-  
ფუძველი დაუდგია შინაური შკოლების გა-  
ცელებისათვის.

აი როგორ აკეთებენ ამ შკოლებს: ათი-  
ოდე დღე მამა, რომელთაც ერთს ხნის შეი-  
ღებები ჰყავთ, აირჩევენ საშკოლოდ ერთს  
რომელიმე იმათგანს სახლს და მოაწუბონ  
ისე, როგორათაც პედაგოგია მოითხოვს.  
თი თოვლი ამ დღე-მამათაგანი აძლევს თა-  
ვის შეიღის სტროლსა და სკანს, წიგნებს,  
საწერ-კალამს და ყველაფერს, რაც კი შკოლა-  
ში საჭირო არის. ამას გარდა ეს ოჯახები  
საერთო ხარჯით დაიჭერენ მასწავლებელს,  
რომელიც ასწავლის რომელიმე შკოლის  
პროგრამით სხვა და სხვა საგნებს კითხვა-  
წერაზე და წყევლებს. შკოლები, რომელთა-  
თაც ამგვარად დაუწყიათ სწავლა, ერთად  
მიღიან სწავლაში, და ერთად ასრულებენ  
მას, ასე რომ ეს შინაური შკოლა შესდგე-  
ბა ყოველ წლივ ერთს რომელიმე კლას-  
სისაგან. ამ გვარი შკოლის გაწყობა, ძლიერ  
კარგი მასწავლებელი რომ ჰყავდეთ მიწვე-  
ული, ასეც და ასორმოდ ათ მანეთზედ  
მეტად არ დაუჯდება თითო ოჯახსა.

შკი არ არის, რომ, თუ ჩვენში ამნაირი  
შკოლები გაიშარათ რომელიმე სოფლებში,  
მხოლოდ თავად-აზნაურები და მოსახალხურე  
კაცები იქნებოდნენ ამათი დამფუძნებლები და  
არა სხვა ვინმე.

ამ ცნობით ჩვენ გვინდობა გავგებ-  
ენებია მკითხველებისათვის, რომ ოდესმე ჩვენშიაც  
ყოფილა შინაური შკოლები. ამ შკოლებს  
რასაკერძოვლია უფრო პატარა-პატარო სახე  
ჰქონდათ მაშინ, მაგრამ მაინც კითხვა-წერის  
გამრცელებელნი იყვნენ. თითოეული კო-  
მუნალად შექმნილი ოჯახი წარმოადგენ-  
და შინაური შკოლას, საცა ათი და ოცი მე-  
ზობელი ოჯახისაგან გამოგზავნილი ყმაწვი-  
ლები სწავლობდნენ. თუ ყმაწვილები შო-  
რებელი იქნებოდნენ, ასე სამი ან ოთხი ვერ-  
სით მოშორებული ოჯახისაგან, მაშინ ეს  
ყმაწვილი მასწავლებელს ოჯახში ცხოვრებ-  
და ამავე ოჯახის და არა თავის დედ-მამის  
ხარჯით.

თუ ესლა ძველ დროის თაყვანისმცემ-  
ლებმა ეს უფრო ადვილად მოსახალხურე  
შკოლა ვერ გამართეს, ნუღარ გვაყუდრიან,  
რომ თქვენ ძველ დროის პატივის მცემლე-  
ბი არა ხართო. უფრო სამართლიანი იქნება

რომ თავის თავს აყუდრიდნენ, რად-  
განაც ისინი უფრო სიტყვით არიან ძველ-  
ცხოვრების პატივის მცემლები, თორემ სა-  
ქმით ყველაფერში ჰგომობენ მას, თუ რომ  
ამ გომობა „თვლილი ქურქის“ შეცვრა მო-  
ახერხებს.

მეორედ, შემოსხმებული ცნობა ჩვენ იმი-  
ტომ მოგვიყვანეთ, რომ დამფასებელთა  
ჩვენის კორრესპონდენტის სიტყვებს და გვე-  
ჩვენებია, რომ რაც ჩვენში წიხეთ ყოფილა  
და გადაყრდნობა, იმის შემოღება ეხლა  
ზოგიერთი ყოველისფრათ ღირსეული და  
პატივსაცემი პედაგოგები თავის სასახლოდ  
სთვლიან.

— სამ სექტემბერს გარდაცვალა მთ-  
ლისში ნიკ. ბერძენი, რომელსაც „სის-  
ქრისა“ და „მადეანის“ მკითხველები კარგად  
ეცნობდნენ იმის თხუთმეტი წლებიდან.

— საფელს საგარეჯოს გოგნებს ამ ქა-  
მალ შეკრებილი ჰქონიათ მალაზიაში ათასი  
კოდი ხორბალი, რომელიდანაც შარშან  
ბევრი გუსესხებითა და წრეულს კი ხორ-  
ბალი სესხათ აღარაფერს დაჭირებია, რად-  
განაც ძლიერ კარგი მოსავალი ყოფილა.

— ბამოვიდა და ისყიდება კნ. ბარბარე  
ჯორჯაძისაგან შედგენილი წიგნი „ქართუ-  
ლი საზარეულო“, დამტებით ზოგიერთთა  
საოჯახო სამეურნეო ნაცადთა ცნობათა და  
რუსულთა საქმელებთა. შსი ერთი მანეთი.

**„თვლისის მოამბე“**

მას აქეთ, რაც უფ. ბიორგი წერეთელმა  
„თვლისის მოამბის“ ერთს დედა-ბოძს თა-  
ნამშრომელს დაუმტყცა, რომ იმას არ ეს-  
მის სალიტერატურო მასალების მნიშვნე-  
ლობა და არც ქართული ენა იცის ისე, რომ  
ეს მასალები სწორედ გადართგმოს, მას  
აქეთ, ვამბობთ ჩვენ, „თვლისის მოამბე“  
(ან, ვინ იცის, იქნება თვით დედა ბოძი  
იცის) ეძებს შემთხვევას, რომ როგორმე  
უმეტრება და ენის უცოდინარობა შეგვამ-  
ჩინოს.

მაგრამ, მისდა საუბედუროდ, პირველ გა-  
მოსამჭრებზედაც ფხი წიხითერია: ეს იყო  
მამინ, როცა ჩვენ თვლისში ქართული  
წარმოდგენების გამო ვსთქვით, რომ „ამა-  
და ამ დღეს ერთი რად. მისთვისაგან გარ-  
დაკეთებული და მეორე ბ. მისთვისაგან  
გაფუჭებული კამედა წარმოადგინეს“. (ნა-  
ხეთ დროებსა“ № 408 და 409)

მეორედ ეხლა უნახავს „თვლისის მოამ-  
ბეს“ ვითომც ჩვენი დამამკრებელი შემ-  
თხვევა: რედაქცია სჩივის, რომ ჩვენ მისი  
კორრესპონდენცია სწორედ არ გადმოგვი-  
თარგმნია. ი ა ამბობს:

ჩვენს კორრესპონდენციაში ვწერა, რომ კამე-  
სილი სტუდენტება გჭირებებში არიან, რადგან იმათ  
ნათესავები — იჯარადრები არ შევლიან. ბაჯის „დრო-  
ებსა“ ნათესავები — იჯარადრები „მამებდა“ გარ-  
დაუთარგმნია. ამას ჩვენ უთარგმნელსაც არ ვივამცვე-  
დით, თუ რომ ამ გვარი აზრის დამაზინებია არ აუჭიკბო-  
ნებდეს ვისმე, ვითომც ჩვენ თანამედროე ცხოვრებაში  
ჩვენსა და შკოლებს შუა ბუნების წინააღმდეგ უთან-  
ხმობებს ვეფერდით და ამ უთანხმობის შეწყვეტასა და  
განდიდებას ვფიქრობდით.

ჩვენის აზრით შეცდომა კი არ არის „ნათე-  
სავების — მიღარი-იჯარადრების“ „მამებდა“  
გადათარგმნა. ეს უფრო შეცდომის გასწო-  
რებაა, ან თანაზიანი სიტყვების აზრის გა-  
მომარტება. მინ არ იცის, რომ ყმაწვილებ-  
ბი უფრო ხშირად დედ-მამის იმედით მიდიან  
შორ ქვეყნებში სწავლის შესაძენად, რომ  
ნათესავთაგან იქნება ათასში ერთმა იცისროს  
თავის მონათესავე ყმაწვილის გამოზდა. მა-  
გრამ ანკი რა საჭიროა ამ გვარი მოსაზრება  
ჩვენის შეუცდომლობის დასამტკიცებლათ:  
ჰკითხოს „მოამბემ“ ყველა მოსკოველს,  
პეტერბურელს, ოდესველს სტუდენტს, თუ  
საზოგადო ფაქტი არ არის, რომ დედ-მამები  
და სხვა ნათესავები ბევრს რასმე ჰპირდები-  
ან მოსწველე ყმაწვილებს და ამ ბევრისაგან  
ძლიერ კოტას ასრულებენ. რა შეცდომაა  
ვითომ, რომ კერძო ფაქტის გამო, რომლის  
ნიშნითაც იქნება კორრე პონდენტმა „მო-  
ამბეს“ წიგნი მოსწერა, „დროების“ რედაქ-  
ციას საზოგადო ფაქტი მოგონდეს და ეს  
საზოგადოებასაც გაახსენოს?

„თვლისის მოამბე“ ეს განსაზოგადება რ  
მოსწონებია, მოსწონებია კი არა, შინით  
აკანკალდებულა და რომ მისთვის შეი-

ლობსა და მამებს შუა უთანხმობის ატება არ  
შეწყობილია თვისა და ხელ-ფეხის ქნეით  
უარ-ყოფა კორრესპონდენტისაგან კერძო  
ფაქტად ნაჩვენები საზოგადო ფაქტი, რა-  
მელოც ყოველმა სტუდენტმა და ყოველმა  
იმათი ცხოვრებას მხანველმა ძლიერ კარ-  
გად იცის.

შარ-ყოფამ თქვენი ჰირო წილოს! „თვი-  
ლისის მოამბეს“ ისე გამოუთქვამს ეს  
უარ-ყოფა, თითქო ის უცოდველი ლაზა-  
რე იყოს და ჩვენკი მამებსა და შეი-  
ღებს შუა უმყოფილებსა და ჩხუბის მო-  
სურნე. ამით „თვლისის მოამბის“ რედაქ-  
ცია ისეთ ნაძრახ გზაზედ დამდგარა, ან აპი-  
რებს დადგომას, რომლითაც განუდრეველი  
მსვლელობა დამამკობამდის მიიყვანს...

ჩვენ ვურჩევთ „თვლისის მოამბეს“, რომ  
ამ გზიდან გარდაუხვიოს და ნურც იმ დედა-  
ბოძის ჩურჩულს მისდევს, რომელმანაც ერ-  
თხელ ძალიან გაკარგებაში ჩააგდო ისა. ე  
უკანასკნელი ამბავი კარგად უნდა ახსოვდეს  
რედაქციას და სხეებისათვის საჭირო არ  
არის, რომ შევეტყობინოთ.

თუ რომ შემოსხმებულს საზრახ სურ-  
ვილს არ წარეტაცოს „მოამბის“ რედაქცია,  
როგორ იფიქრებდა, რომ კორრესპონდენ-  
ტისაგან მოწერილის ფაქტისათვის, თვითონ  
რედაქციას შესწავლებდნენ ცუდს. რასმე, მა-  
შინ როდესაც მთელმა საზოგადოებამ ათას-  
ჯერ მოისმინა „მოამბისაგან“, რომ ჩვენ ამა-  
და ამ სტატია იმიტომ ებეჭდავით, რომ მი-  
დგამა და პირმოთენება არაფერ შეგვარტყასო.

თუ კი „მოამბე“ თავის საკუთარი აზრის  
წინააღმდეგ მოწინავე სტატებს ბეჭდავდა  
და მისთვის ცუდი არაფერს შეუწყობია, ეხლა,  
კორრესპონდენტის აზრისათვის, ვინ აცემ  
და მას ჯარხედ. მართალია, ხსენებული სტა-  
ტიები ყოველთვის რედაქციის მენიშენით  
იბეჭდებოდა, მაგრამ კორრესპონდენტებს  
კი არავითარი გადასალოცავი შენიშვნა არ  
სჭირია, რადგანაც ყველამ კარგად იცის, რომ  
ჩვენებური კორრესპონდენტები რედაქცია-  
საგან დანიშნულნი არ არიან და ამიტომ  
მათგან მოყვანილის აზრებისა და ფაქტები-  
სათვის პასუხის გებას ძლიერ ხშირად ვერც  
ერთი რედაქცია ვერ იკისრებს.

**წიგნი რედაქტორთან.**

უფალო რედაქტორო! თქვენი გაზეთის 438  
№-ის წერილ ამბებში ეწერა ჩემი ლანძლვა  
და ცილის წამება, რომლის შინაარსი ცხადთ  
აბტკიცებს, რომ თქვენ არა გაქეთ ჩემი ცნო-  
ბა და არც ბრძანებულხართ ჩემ საზრუნე-  
ლო შკოლაში. მაშა სადამე ვინმე სხვა არის  
იმის გადმომცემი, რომელსაც სდომებია ჩე-  
მის სინიღის და კეთილშობილების შებ-  
ღალვა თავის ნაჯღაბით. ამისათვის უმორ-  
ჩილესად ვთხოვთ, მაცნობოთ, ვინ აღჭურ-  
ვა ტალახანის ენით ჩენდა მლანძლველად  
რომლისათვისაც მ ურს დამტკიცება ჩემი სი-  
მართლისა, როგორც თქვენ პატივცემულ  
გაზეთში, ისრე წინაშე სამჯაფროსა. ჩემის აზ-  
რით ეს თხოვნა ჩემგან თქვენთვისაც სასი-  
მონერო უნდა იყოს, რადგან გექმნებათ შემ-  
თხვევა დარწმუნდეთ, თუ რამდენად სიმარ-  
თლის მოყვარენი არიან თქვენი კორრესპონ-  
დენტები და ამბების გადმომცემლები.

არ ვიმეღობ, რომ ამ ბარათს ექმნეს ად-  
გილი თქვენს გაზეთში და თუ მისცემთ, ეს  
დამიმტკიცებს თქვენს ჰუმანიტების მოყვა-  
რებას და თანა-გრძობას სიმართლისადმი.

ხონის საქალბო შკოლის მზრუნველი  
სოფია წულუკიძისა.

**რედაქციისაგან**

ჩვენს შენიშვნას ხონის საქალბო შკო-  
ლაზედ ძლიერ გაურისხებია მწ. სოფია წულ-  
უკიძისა, რომელის წიგნსაც ამ ნომერში  
ებეჭდავთ. მაგრამ არ იფიქროს მწ. სოფია  
წულუკიძისა, რომ მის წიგნს ვითომც ჩვე-  
ნის ჰუმანიტების მოყვარებისა და სიმარ-  
თლისადმი თანა-გრძობის დასამტკიცებლად  
ებეჭდავთ. ჩვენ დარწმუნებული ვართ,

რომ თუ საზოგადოებას სხვა რაიმე საქმე  
ძველი არა აქვს, რომ ჩვენს ჰუმანიტებისა  
და სამართლიანობის მოყვარებელნი ჩავეჭი-  
ხოს, მწ. სოფია წულუკიძის წიგნს დაბე-  
ჭდით სრულიად არაფერი არ შეგვებატება;  
წინააღმდეგ შემთხვევაში დაუბეჭდოლბაც  
ვერადფერს დაგაკლებდა.

მაგრამ თუ ჩვენ ამ წიგნს ებეჭდავთ, მხო-  
ლოდ იმიტომ, რომ თითოეულმა მკითხველ-  
მა დაინახოს, რა ნაირის გამწარებით კთ-  
ხულობს თითოეული ყოველივე ამბავს, რა-  
მელოც მის ტყუის შეგება და რა ნაირის გა-  
ბრაზებით უპასუხებს ის ამ ნაირის ამბის  
დამწერს, ანუ მთქმელს.

შაკრავად ნუ ექნებოთ და ჩვენ და-  
რწმუნებული ვართ, რომ თვითონ მწ. სო-  
ფია წულუკიძისა დიდს ხალისით წიკით-  
ხავდა ხონის შკოლაზედ შენიშვნას, თუ რომ  
შკოლის მზრუნველად თვითონ ის არ ბრძა-  
ნებულებოდა. ამას ჩვენ იმიტომ კი არ გ-  
მობთ, რომ მწ. სოფია წულუკიძისაზედ  
ჩვენგან გამოუცხადებელი ცუდი რამე გავე-  
ფროს, ან ვიცოდეთ, არა. ჩვენ მიგვჩინა  
ეს საზოგადო თვისებად, რომელიც ამდენად  
მომეტებულია ყოველივე კაცში, რამდენა-  
თაც ის წერილმანს თავის მოყვარებასა და  
შურს შეუპყრია. და წერილმანი თავის მო-  
ყვარება და შური ყოველთვის უმეტარს სა-  
ზოგადოებაში უფრო არის გავრცელებული:  
აქ ყოველი კაცი სხვის თვალში პურის წველს  
ეძებს და თავის თვალში განხრებული დირე  
კი ავიწყდება. თითოეულს ის უხარიათ ამ  
გვარ საზოგადოებაში, თუ სხვის გინება და  
სხვისი დამცირება დინახა. თვითონ მანუ  
კი უბრალო ვჭვი, ან საფუძელისა მსჯე-  
ლობაც რომ გამოსტყვოთ, ქვეყნას აიკლვს  
დაღადებით: „ნახეთ რა უსამართლოდ მი-  
ყრობიანო!“

ასე ყველა ჩვენს გაზეთში დაბეჭდილი  
ამბებისა და კორრესპონდენტების ბელი,  
რომ თუ ის კერძო პირის მოქმედებას, ან  
განსაზოგადებულ კერძო ფაქტებს შეგება,  
უთუოდ ყაყანსა და დავიდარაბას სტებს:  
კერძო პირის მოქმედების გარჩევა ხომ ერთს  
კაცს შეგება, და რა დღე ვსაკვირველია,  
თუ იმან უმყოფილება გამოაცხადა, მა-  
გრამ საოცარი ის არის, რომ განსაზოგადო-  
ებულს ფაქტებსაც ყოველი კაცი თავის თა-  
ზედ იღებს და მაშინ რა ღონეა, რომ უმყო-  
ფილებს ასცილდეს.

ამ ნაირი შეიქნა „აბა მიცანთ ვინა ე-  
არის“ სტატია და ზოგიერთი სხეების. მკით-  
ხველები უმყოფილო იყვნენ ამ სტატიათ,  
რედაქციას დამანაშავეთ სთვლიდნენ ამ კორ-  
რესპონდენტის დაბეჭდვისათვის. მაგრამ ჩვენ  
ძალიან გვიკვირს, რატომ ერთს მათგანს არ  
მოუფიდა აზრში, რომ იმ სტატიაში არაფერ  
დასახველებული არ ყოფილა და რედაქციას  
სრულიად არ შეეძლო გამოეცნო, თუ ვი-  
ზედ გადაყრით ლანძარაობდა კორრესპონ-  
დენტი. რატომ ერთმა არ იფიქრა, რომ  
რედაქცია სრულიად არ არის ვალდებული  
იცოდეს, რომ ამ და ამ ქალაქში ესა და ეს  
კაცი ან ქალი სცხოვრებსო, ამათ ამდენი და  
ამდენი ვაქი, ან ქალი ჰყავთო, ვაქები თავის  
საცოლოდნი ემიჯნურებიან, ქალებს კიდევ  
ბევრი მოჯნური სასიძო ვაქები დასდევნო  
და სხე. აბა ერთი მიბძანეთ, შესაძლებელია,  
რომ ამ გვარი ამბები იცოდეს რედაქციამ?  
თუ არა და ყაყანი და დავიდარაბა რასა  
ჰგავს?

მქვი არ არის, რომ ხონის შკოლაზედ  
ნათქვამი უფრო პირდაპირია, ვინმე შემოს-  
ხმებული კორრესპონდენცია, ეს შენიშვნა  
კერძო პირს უფრო ეხება, ვინმე „აბა მი-  
ცანთ ვინა ვარის“ სიტყვები. მაგრამ ჩვენ  
არა გვეკონია, რომ ამ შენიშვნაში რამე  
შეურაცხება იყოს. თუ ფაქტი მოგონებუ-  
ლია, ან სწორედ არ არის გადმომცემლი,  
კნ. სოფია წულუკიძისას შეეძლოა, რომ ეს  
ფაქტები უარ-ყოფა, ან უფრო სწორედ გად-  
მოეცა.

მაგრამ კნ. სოფია წულუკიძისა ფაქტის  
უარ-ყოფას გარდა, მოითხოვს ჩვენგან, რომ  
შევეტყობინოთ იმ კორრესპონდენტის, ან  
მოამბის სახელი, ვინც ხონის საქალბო  
შკოლაზედ შენიშვნაში გამოცხადებული  
ამბავი გვაცნობა.

ამაზედ ჩვენ უნდა მოვახსენოთ, რომ რე-  
დაქციას არავითარი უფლება არა აქვს და  
ვერც ვერაფერ მოსთხოვს მას, რომ თავისი  
კორრესპონდენტების სახელი ვისმე აცნო-  
ბოს, თუ იმათ თავისი ნაწიერით სისხლის  
სამართლის წინააღმდეგი არაფერი შემწნევია.  
რაც შეგება მოამბეთ სახელის გამოცხადე-  
ბას, ეს კიდევ უფრო შეუძლებელია და არა  
თუ რედაქციის მხრით, ყოველი კაცის მხრით  
უხინილობა იქნებოდა ამ გვარი სიტყვილი.  
თუ კნ. სოფია წულუკიძისა სხენებულს  
შენიშვნაში რამე შეურაცხყოფის ჰპო-  
ულობს, შეუძლიან დაქადებისაგან სამსა-  
ჯულოს წესით იძიოს რედაქციისაგან.



• დროების, კორესპონდენცია

პასუხი 24 აგვისტოს, 1874 წ.

მართლაც რომ კარგი რამ ადგილია აბას-  
თუმანის რაგორც კი ახლოვდება კაცი, ის  
ხედავს აქეთ იქით გაბმულ გამობმულს, ნა-  
ძნარით შემოსილს მთებს და ერთ ამთგან-  
ზედ საშინელ დიდ ციხეს, რომელსაც ეძა-  
ხიან **თამარის ციხეს**. **მა** ციხე მგზავრის თა-  
ვი ბევრ ნაირ აზრს ჰბადებს და თითქმის  
ამას ეუბნება: „ნუ გიკვირს, მგზავრო, რომ  
ქართველებს ამ მაღალ მთაზე აუშენებიათ,  
რომ რა არი გაჭირების დროს ჩემ ქვეშ  
ეპოვნათ თავისუფალი ცხოვრება. **თავი-**  
**სუფალი ცხოვრების დაცვისათვის რას არა**  
**იქნა კაცი? ამ** სიტყვების შთბეჭდილება  
მაღე ფარდა ეფარება, რადგანაც რამდენი-  
მე წას შემდეგ მგზავრს თვითონ აბასთუმი-  
ნი წარმოუდგება თვალ წინ. აბასთუმანის  
მარჯვენე და მარცხენე გრძელათ მიზღვევენ  
მთები, რომლებიც შემოსილნი არიან ნაძ-  
ვის ხეებით, და ამის გამო ჰაერიც წმინდა  
და მსუბუქი არის, მთების შუაში მოჩხრია-  
ლებს **მცხობს წყალი**, რომელიც თუშცა კი  
სასმელათ და ჩაიში სასმარად გამოსადევი არ  
არის, მაგრამ მაინც შეადგენს აქაური ად-  
გილის დიდ სამკაულს და ჰაერსაც აგრე-  
ლებს. აქა-იქ მთების ძირში გამოდის სასმა-  
რათ გამოსადევი რამდენიმე ცივი წყარო.  
ახლა ამას დამატეთ თბილი აბანოს წყა-  
როები, რომლებიც სამ გვირნი არიან და სხვა  
და სხვა სნეულებას აქრობენ. შველა ეს  
თბილი წყლები ამოჩხჩხუნებენ ოცნოს წყლის  
მარცხენა მხარეზე. აქაური ნიადაგი ქვიანი და  
ქვიშიანი, ამის გამოც აბასთუმანში ტალახი  
არ იცის და სინოტივ სრულებით არ არის. აქ  
ჰაერი არის, მსუბუქი, მშრალი და გრილი.  
ეს ჰაერის თვისებები ფიქვის-ტყის, წყლებ-  
ბისა და ქვიშიან-ქვიანი ნიადაგის, ბრალია  
და ამასთანავე იმისი, რომ აბასთუმანს მაღ-  
ლობი ადგილი უჭირავს (აბასთუმანი ზღვა-  
ზე 4170 ფუტით ამაღლებულია). დილით აქ  
მშვენიერი სიოა სცოდნია, სადამოთი კი ყო-  
ველთვის მყურდრობაა. ეს კია, რომ ხანდის-  
ხან ერთბაშათ აცივდება ხოლმე და ეს გა-  
რემობა, რასაკვირველია, ცოტა მოსაწონი  
არ არის; მაგრამ აქაურ სიცოცხეს ისეთი  
თვისება აქვს, რომ კაცი ადვილათ არ გა-  
ცივდება. მე დარწმუნებული ვარ, რომ ის  
სიცოცხეები, რომელიც აქ იყო ხანდისხან თი-  
ბათეში და კათათეში, **თფილისში** რომ  
ყოფილიყო, ბევრს ინაცვალდებინ. აქ კი  
ერთი კაციც არ გაცივებულა. ასე გაშინჯეთ,  
მკვიანა კაცებიც კი სიცოცხეების დროს სა-  
ზაფხულო ტანსაცმლით დასვირბოდნენ.  
**თუშცა** ბუნებას აბასთუმანის ხეობა მშვე-  
ნიერათ მოუშართავს, მაგრამ კაცი კი ვერ  
სარგებლობს ამით. ძნელი წარმოსადგენია  
ის საძაგელი ხის სახლები, რომლებიც  
აბასთუმანის შენობებს შეადგენენ. და-  
ბალი ჰერები, კირით ახალ გაღვისილ კედ-  
ლებში ხუხრუტანები, ბრუნდე პოლები, პა-  
წაწინა ფანჯრები და ამასთანავე საძაგელი სუ-  
ნი—ყველა ეს აქაური სახლების ნაკლები-  
ვანება არის. ბევრჯელ გამოგონია ჩემი  
ნაცნობებისაგან, სუ კარში რომ არ ვატარებ-  
დეთ დროებას, აქაური სახლები ბოლოს მო-  
გვიდებდნენ უთუთათაო. მართლაც თბათე-  
ში და კათათეში, როდესაც აცივდებოდა,  
სწორეთ უბედურება იყო ხოლმე დამე. სა-  
ხლებში ისე ციოდა ხოლმე, როგორც კა-  
რში. არის აქ კარგი აგარებიც, მაგრამ  
სამი ოთხი მართა. რაც შეეხება საგაზორო  
შენობებს დროს გასატარებლათ, მიგრებილ-

მოგრებლ რატონდისა და პაწაწინა პარკის  
მეტი არა არისრა.—**მარდა** ამისა ორ გორაზე  
წამოსკუთლა ორი ფანჯატური. აბასთუმან-  
ში არის აგრეთვე ორი სასტუმრო, და ერ-  
თი ლაზარეთი.  
აბასთუმანს უჭირებენ გადაკეთებას და  
ამისათვის მთავრებისაგან არის გადადებული  
400.000 მანეთზე მეტი. ამბობენ აბასთუმი-  
ნი ხუთი წლის შემდეგ კარგი სანახავი  
იქნებაო. რასაკვირველია, აბასთუმანის შე-  
ნობების გადაკეთება ძრიელ სასურველია  
და საამურო; მხოლოდ ეს კი არ იქნება კარ-  
გი, თუ დიდ აგარებს გააკეთებენ, ამთ მდი-  
დრულ მომართვას გამოუდგებიან, აგრეთვე  
ვანებსაც მდიდრულათ მომართვენ, რადგა-  
ნაც ყველა ეს მდიდრებისთვის კარგი იქნე-  
ბა, მაგრამ ხალხისთვის ცუდი. ამას გაუჭირ-  
დება მაშინ მოსვლა აბასთუმანში და ეს  
სამწუხარო საქმეა. მდიდრებს შეუძლიანთ  
პიტივორსკშიაც წაიღონ ხოლმე. მაგრამ  
ღარიბებს კი არა. მართი სიტყვით სამწუხა-  
რო იქნება, თუ აბასთუმანს არისტოკრატი-  
ული ხასიათი მიცეს.  
შინ იცის რა ჯურის კაცი არ იბოკება აქა-  
საკართველოს რომელი ადგილიდამ არ არი-  
ან მოსულები! აქ ნახეთ თითქმის ყველა  
კუთხიდან მოსულებს; მაგრამ ბურთი და მო-  
ვდანი ეკუთვნისთ ახალციხელებს და ამისთვის  
ჯერეთ ამთ მოქმედებანი აღწეროთ. რაც  
სახლებია აბასთუმანში, იმათი მომეტებული  
ნაწილი ეკუთვნის ახალციხის ურბებს და  
სომხებს, დანარჩენი ნაწილებსაც თუშცა  
პატრონები არ არიან ისინი, მაგრამ გამჭი-  
რებლები კი უთუოდ. ჩვენის საუკუნის  
ლტოლეილება ფულების შექმნისა ისე გას-  
ჯდომია ტანში ახალციხელ ეჭობასაც, რომ  
არავითარს ღონისძიებას არ თაკილობენ: რა-  
მდენიმე მათგანი ზამთარშივე ძრიელ ნაკ-  
ლებს ფასათ რებს აბასთუმანში სახლებს და,  
როგორც კი დადებია გაზაფხული, ყოველი-  
ვე საშუალებით აერცელებს ხმას, როც  
წრეულს დიდი ხალხი მოეაო აბასთუმანში.  
იმ სახლს, რომელიც თვითონ უჭირავნიათ  
ოთხ თუშნათ, აუასებენ ათ თუშნათ, ათ თუ-  
შნი. სახლს კიდევ ოცდა ხუთ თუშნათ,  
ერთი სიტყვით—ერთი ორათ და მეტათაც  
აუასებენ. თავიანთი ეშმაკობით რამდენიმე  
ჩემი ნაცნობთაგანი კიდევაც მოატყუილეს  
აქაურმა ჩარჩებმა. მით ჩემ ნაცნობს სამთუ-  
შნიანი სახლი მიჩჩეს ექვს თუშნათ და ეს  
სახლი ისეთი მშვენიერი იყო, რომ ახალმა  
მდგურმა სამ დღეს ვერ გასძლო და სხვა  
სახლში გადავიდა. მეორე ჩემ ნაცნობს კი-  
დევ ოც თუშნიანი სახლა ორმოც თუშ-  
მნათ მიაქარავს აბასთუმანის ჩარჩებმა  
რამდენ ამისთანა ოინებს შერებიან ესენი!  
რომ ამ გვირათ უშგზავსობა არ იყვის, მა-  
შინ აბასთუმანში სრულებით ძვირი არ იქ-  
ნებოდა სახლები, რადგანაც აქაური სახლე-  
ბი ყოველთვის ეყოფა აქ მოსულებს; ესლა  
კი ერთ საძაგელ ოთახში ოთხ თუშნიანდის  
უნდა მიცეს კაცმა, ორ ოთახში კიდევ რვა  
თუშნიანდის.  
რომ მართა ჩარჩობით ეშმაკობდნენ ახალ-  
ციხელი ურბები და სომხები, მაშინ კიდევ  
მაგდენი არა ფერა სამწუხარო იქნებოდა.  
უბედურება ის არის, რომ არც ეჭობაში  
იცავენ პატრონებას (რასაკვირველია, ზოგი-  
ერთი კი პატრონათ იქცვიან). ამისთანა ად-  
გილას, როგორც აბასთუმანია, დიდი მნიშ-  
ვნელობა აქვსთ სასტუმროებს.  
და ამისათვის უნდა მივაქციოთ ყურადღება  
იმას, თუ როგორ ეჭობენ ახალციხელები  
აბასტუმანში. აქ ორი სასტუმროა. მართს  
არსებობა უარსებობას ჰგავს, რადგანაც მი-  
ვარდნილ ადგილას არის და ხალხი აგრე-

რიგათ არ ეტანება; მეორე სასტუმრო  
პირველია აბასტუმანში. ძნელი წარმოსადგე-  
ნია, თუ ამ სასტუმროს პატრონს როგორ  
აქვს გამჭდარი ხორცში და რბილში ფულების  
შოვნის სურვილი. სძინავს თუ ღვიძავს, სუ  
ფულების შოვნის ფიქრშია. შულების შოვ-  
ნაზე ფიქრი საკურველი არ არის ჩვენს ეჭ-  
რულს საუკუნეში; მაგრამ უბედურება ის  
არის, აბასთუმანის მესასტუმრე არ იცავს არა  
ვითარ ეჭრულ პატრონებას, რადგანაც ის  
დარწმუნებულია, რომ აბასთუმანში იმის  
მეტს არავის არა აქვს კარგს ადგილას სას-  
ტუმრო და ამისათვის როგორც უნდა მო-  
იქცეს, მაინც ხალხი თავს არ დაანებებს.  
ბი რას ხადის ეს მესასტუმრე. **მარ** აბასიან  
ღენროს ოთხ აბასთ აძლევს თავის სტუმ-  
რებს, სადალს აზადებს საძაგელს; თუ ჩაი  
მოსთხოვა ვინმე, **მცხობს** წყლით უდგამს  
საღლარს მაშინ, როდესაც **მცხობს** წყა-  
ლი ძრიელ მაწყინარია ჩაიში და კაცს კუჭ-  
უხდენს. ეს კიდევ არა ფერი. ისე ეჭობა  
სტუმრებს, თითქო მათი ბატონი იყვის. რამ  
დენჯერ შემაუჩივლიათ ჩემთვის ნაცნო-  
ბებს, რომ იმნი მესასტუმრეს მოთმინები-  
დამ გაოჰყავს და არ იციან, თუ როგორ  
მოექცნენ. ხშირათ მინახავს მე თვითონ  
შემდეგი სცენა: სასტუმროში სხედან სადილ-  
ზე ხუთმეტამდის კაცი, ამათში სამიოდე ქა-  
ლია; საქმელების მომტანი ერთია. ეს ერთი  
კაცი ვერ ასდის სტუმრებს და ამისათვის სხე-  
დან და უცდიან, თუ როდის ზოგი მათგანი  
მოგწრობა პირველ თავ საქმელს, ზოგნი  
კიდევ მეორე თავ საქმელს. მართს უდგა  
წინ ბორში, ჰური არა აქვს; მეორე კიდევ  
უცდის, თუ როდის შემაუჩივნი ღენროს.  
ბი მოაქვს ღენრო მესასტუმრეს, მაგრამ რა  
ნაირათ? ზნეკით და რადგანაც დასცხობია  
სერთუკი გაუხდია და იმას კი არ ფიქრობს,  
რომ ჩემი ასე პერანგით შესვლა სტუმრებ-  
თან მოსაწონი არ არისო. ეს როგორი ღვი-  
ნია?! ეუბნება სტუმარი. ჩვენ მაგაზე კარგი  
ღენრო არა გვაქვს, გინდოდეს დალიე, გინ-  
დოდეს ნუ დალიე, ამბობს პასუხს მესტუმრე.  
ჰვი, მესასტუმრევე, უთხარით ბიჭო, მეორე  
თავი საქმელი მაშინტანოს! ნახევარ სათია  
უცდი ეუბნება მეორე სტუმარი. ბი  
წელწელობით მიდას ჩვენი მესასტუმრე-  
თითქო ეს ამის საქმე არ არისო. ბი ბილი  
არღთან შეჩერდა: შენ რამდენი შარი გაა-  
კეთე ჰკითხავს მოთამაშეს. ეს მეშვიდეა, აძ-  
ლევ პასუხს უკანასკნელი. მეექვსე კი არა,  
მეთუ იქნება, ცოტა ხანია თამაშობთ, უყვი-  
რის მესასტუმრე მოთამაშებს და შარებს ერ-  
თი ერთმანეთში ურვის. მოთამაშეები ჩერ-  
დებიან და არ იციან, თუ როგორ მოექცნენ  
ამ ახირებულ კაცს. რამდენი უფრო ამაზე  
დიდი ოინები ჩაუდენია აბასთუმანის მესა-  
სტუმრეს, შერჩენია, რადგანაც სტუმრები  
შფოთს ძრიელ ერიდებიან.  
საზოგადოთ კაცი რომ აცქერდება აბას-  
თუმანის მესასტუმრეს, ადგენს შემდეგ და-  
სკენას: ამ მესასტუმრეს ჰგონია, რომ აბას-  
თუმანში მოსულები ვალდებულები არიან,  
იმის სასტუმროში გაუშვან ფულები შექ-  
თათ და ამისათვის ცხარობს, როდესაც ვინმე  
უწუნებს რასმეს.  
შულების შოვნის სურვილი მართა სას-  
ტუმროს პატრონს არ ახტუნავებს, არც სხვა  
ეჭრებს უშვებს უმოძროათ. დიდი და პატა-  
რა ეჭრებთაგანი ცერცვისავებ ხტიან თავი-  
ანთ დუქნის წინ და ცდილობენ, როგორმე  
თავიანთი საქონელი მეტად გაასაღონ. მაგ-  
რამ ესენი ისე ვერ ახერგებენ, როგორც  
სასტუმროს პატრონი. ამის მიზეზი ის არის,  
რომ უკანასკნელს კონკურენტი, შემჯობრე-  
ბელი, არავინ ჰყავს აგრე რიგათ; პირველები

კი ერთი ერთმანეთების კონკურენტები  
არიან და ამისათვის თავიანთი უმსხრტუ ეჭრე-  
რიგათ ვერ გაჰყავთ.  
ასე, ახალციხელების ცხოვრება აბასთუ-  
მანში ინახება იმითი, თუ როგორ ისარგებ-  
ლონ დროებით, რომ რა არი ფულებით  
ჯიბეები გაიტენონ. რასაკვირველია, ჩვენ აქ  
ელაპარაკობთ იმ ახალციხელებზე, რომლებ-  
ბაც მოსულან აბასთუმანში ეჭრების ვან-  
ზრახვით და არა ყველა ახალციხელებზე.  
ბევრი ახალციხელია აბასთუმანში იმ აზრით,  
რა აზრითაც არიან მოსულები სხვა ადგილები-  
დამ და მათი ცხოვრება თითქმის იმნაირათ-  
ვე მიმდინარობს, რანაირათაც სხვა ადგილე-  
ბიდან მოსულების ცხოვრება.  
ახლა კი შეუდგეთ სხვა ადგილებიდან  
მოსულების აბასთუმანში ცხოვრების გა-  
ჩხრეკას.  
**დროებითი პასუხმელო.**  
**მ. შოთი, 29 აგვისტოს**  
„დროების“ უკანასკნელ ნომერში წაი-  
კითხეთ უ. ნ. ძ—მის სტატია ერთ ახალ-  
სენაკის მღვდელზედ, რომელიც გასეგებულია  
იმითანა უსაფუძლო სიტყვებით, რომ არ  
შემძლია არ ესთქვა მანედ ორიოდ სიტ-  
ქვა.  
შ. კორესპონდენტი სწერს ახალ-სენა-  
კის მღვდლის გარემოებას, რომელსაც ვი-  
თომც არ შეესრულებინოს მისის ყოველად  
უსამღვდელოესობის იმერეთის მისკოპოსის  
მოწერილობა, გვირგინის კურთხევის თა-  
ობაზედ, და მას დასამტკიცებლად მისის  
სტატისა მოყავს, სხვათა შორის, იქაური  
ღიაკენის სიტყვები: მღვდლები რომ ფუ-  
ლების გაუმძდარი და სხ... მაგრამ, უ. შკი-  
თხეილნო, იმედა მაქვს, რომ უ. ნ. ძ—მის  
სტატისა არ ეწმუნებოთ, მით უმეტეს, რომ  
მ.ს მოყავს ღიაკენის სიტყვები, რომელიც  
არაოდეს არ იტყოდა ამას; თუ მემერთი  
გრწამსთ, მითხარით, ვინ იტყვის, დედა ჩემი  
კუდიანიაო.  
თუშცა მართლა დიაკონმა უ. კორეს-  
პონდენტს უბასუხა ისრე, როგორც ის ამ-  
ბობს, ამას მტრობით იტყოდა მისთვის, რომ  
მღვდელი ნაგვირგვინევე ფულებს არ გაუ-  
ზიარებდა მას.  
ამას გარდა კორესპონდენტს მოყ-  
ვის სტატისა დასამტკიცებლად, რომ როცა  
მღვდელს ფულები მოუტანეო, მაშინ გვირ-  
გინის საკურთხი ვაჟი და ქალი ლოცვების  
მტოდნე გახდნო. აბა, კითხეთ ერთი უ.  
კორესპონდენტს, გვირგინის საკურთხ ვაჟს  
და ქალს ლოცვები რომ ცოდნოდთ, მღვდე-  
ლი უფულოთ უკურთხებდა, თუ არა, მთ  
გვირგინს? და მაშინ მისი სტატია დამტკი-  
ცდება თავიდან ბოლომდის.  
ამას დავეთხოვოთ, მაგრამ ეს უ. ნ.  
ძ—კი ჩვენ მღვდლებს რას ლანძღეს? რა  
იცის მან, რომ ჩვენი მღვდლები იმერე-  
თის მისკოპოსის მოწერილობას გვირ-  
გინის კურთხევის თაობაზედ მტკიცეთ არ  
ასრულებენ? სხვა მღვდლები რა დანაშაული  
არიან, ერთი სენაკელი მღვდელი თუ მართლა  
ისე მოიქცა, როგორც უ. ნ. ძ—კი სწერს? მაგ-  
რამ ეს გარემოებაც სრულებით არ არის  
ჯერჯერობით დამტკიცებული საფუძლიანი  
ფაქტებით.  
**მ. მღვდელი.**



# რუსეთი

— **მაზეთებში სწორენ,** ვითომც კეტერ-ბურლის უნივერსიტეტის მთავრობას სტუ-დენტებისათვის სასურთოებო შესაწყობარი კანსის შედგენის ნება მიეცეს. მასში მო-ნაწილოების მისაღებად დანიშნულია ერთი მანეთი შესატანი ფული. შესაწყობარი ორ-მოცდა ათ მანეთზედ მეტი არ უნდა იქნეს.

— **პეტერბურლის უწყებები** გეგმონ-ბებენ, რომ ამ წლის პირველის ივლისისა-თვის მუშაობაში ყოფილა შეიღას ოთხმოც-და ხუთი მილიონი მანეთი ქალაქის ფუ-ლი. სახელმწიფო ხაზინას მართებია ვალად ოთხმოცდა ცამეტ ნახევარი მილიონი გულდენი, ოთხმოცდა შეიღ მილიონ ნა-ხევარი გირვანქა სტერლინგი, და ცხრაას ოცდა რვა მილიონი მანეთი. ამ წელში გულდენებს მოჰკლებია, ესე იგი გადხდი-ლა, მილიონ ნახევარზედ მეტი, მანეთებს—**თორმეტ ნახევარი მილიონი დი სტერ-ლინგებს** მომატებია თოთხმეტი მილიონი. გულდენი რომ ორმოცდა ათ კაპიკად ვიან-გარიშთ და გირვანქა სტერლინგი აქეს მანეთად და ხუთ შუხრად, სახაზინო ვალი ყოფილა სულ ათას ექვას მილიონამდია. ამ ვალში ირიცხება წრეულს აღებული სამოცდა თხუთმეტი მილიონი მანეთი.

— **მხლა ფინანსთ სამინისტრო** ჰქვირებს იმავნად, რომ სახაზინო გარდასაზღვრისათვის და-ნიშნული დრო შესცვალოს და თვეს აზრი ამ საგანზედ სახელმწიფო რჩევაში შეიტანოს განსარჩევად და დასაბუთებულად.

— **მართებლობის მოამბეში** გამოცხ-დებულთა, თუ რამდენი ზარალი მოუხდენია ცეცხლს წარსულს ივლისის თვეში. ამ ცხო-ბისაგან სწინას, რომ რუსეთის სამოცდა ცხრა გუბერნიას ორათასი ას ორმოცდა ორს ალაგას გაჩენილა ცეცხლი და თითქმის შეიღი მილიონი მანეთის საღირალი ქო-ნება გაუფუჭებია. მოსკოვის გუბერნიას თი-თქმის ერთი მილიონის ზარალი მისცემია, ჰივსას—**ნახევარი მილიონზედ** მეტი, რი-ანისას—**ნახევარ მილიონამდის,** მეტლანზედ უფრო ნაკლები ზარალი ძეკასიას უნა-ხავს; ბაქოს გუბერნიასში სამი ათასი მანე-თის ზარალი მომხდარა, მუთისისაში—ათასი მანეთის, სტავროპოლისაში—**ოთხმოც** მანე-თის.

— **შველა აფიცრის ვინც** გვარდიაში და გრენადერებში არ ირიცხება, ან უმალგეს სამხედრო სამართველოებში არ მსახურებს, ან მისი უმღებელსობის სიტუაში არ არის, წევრის მოშვების ნება მიეცათ იმ თვის ოცდვად.

# უცხო ქვეყნები

## საფრანგეთი.

— **საფრანგეთის რესპუბლიკის პრეზიდენ-ტი** მარშალი მაკ-მაჰონი ვერაფრად კაყოფილი დარჩენილა თვის მოგზაურობით. მარ-შალს ყოველგან რესპუბლიკის ერთგულე-ბაზედ და იმის დამყარებაზედ ეუბნებოდნენ. სხვა და სხვა საზოგადოების წარმომადგე-ნელნი პირნი ყველანი შესჩიოდნენ. მას, რომ ესლანდელმა დროებითმა მდგომარეობამ, რესპუბლიკის ძირის თხრამ, ვაჭრობა წარ-მოება და ყოველ-გვარი საქმები დასცაო საფრანგეთში.

— **ამობოგენ,** რომ მაკ-მაჰონი ეხლა სამ-ხრეთის საფრანგეთის დავლას აპირებს. მარ-შალს უნდა, თურმე, შეიტყოს იქური ქა-ლაქების ხალხის სურვილი. რესპუბლიკური განთების ულოცავენ ამ აზრს რესპუბლიკის პრეზიდენტს და ეუბნებიან; „იმოგზაურეთ ბატონო პრეზიდენტო, ძალიან კარგი საქ-მეა! მქვენ ყოველგან, მთელს საფრანგეთში, ერთსა და იმავე სურვილს გაიგონებთ—ეს აზრი რესპუბლიკის დამყარება და ხალხისა-თვის თავისუფლების მინიჭება!“

— **მთხს სექტემბერს,** რომელიც ნაპო-ლეონის ჩამოვდების და რესპუბლიკის და-არსების დღე არის, პარიკის გუბერნატორს ალექსანდრეს მეჯლისების გამართვა. ამის-თვის ამ დღეს ფრანკებებს კერძო სახლებ-ში უდღესასწაულებიათ ოთხი სექტემბერი.

— **მრთს საფრანგეთის ქალაქში** ოთხს სექტემბერს პოლიციასა და ხალხს შუა შე-ტაკება მომხდარა. ხალხი დღესასწაულობდა ნაპოლეონის გარდაცდების დღეს. პოლიცი-ას ამისი დაშლა მოენდომებია და როდესაც შეკრებილნი ნებით არ დაშლილიყვნენ, მა-შინ სალდათებს იარაღი უხმარათ. მრთი კა-ცი მომკეცდარა და ათი დაჭრილა.

— **ბამოცივამ გამოაჩინა,** რომ ბაზენის გაქცევისათვის ბონაპარტელებს ტყუილად მიუციათ პოეტური ხასიათი. ბაზენი თავი-სუფლად გამომობანებულია საპრობილიდგან და ის დასისხლიანებული თოკი, აღლევე-ბულ ზღვაში მადამ ბაზენის მოგზაურობა სულ გამოგონებული იყო თურმე. მხლა დატუსაღებულია ბაზენის აღიუტანტი, შოლე-ტი, რომელსაც ბაზენის ადოკატი ლამო-დაიკავს, და დარაჯი საპრობილისა, რომელსაც აუცილებელი დახერცა მოვლის. მს საბრალო სამხედრო სამართალში მი-უციათ.

— **რესპუბლიკელები და ბონაპარტელები** დიდ მზადებაში არიან სენის და შაზის დეპარტამენტში დეპუტატის ასარჩევად. ბო-ნაპარტელებს პალუსი თავადი გამოუყვანიათ კანდიდატად და რესპუბლიკელებს სენარი. მეორე რესპუბლიკელმა კანდიდატმა ალბერ-შოლომ, როგორც კი გაიგო, რომ სენარი აპირებს ენქეს ურას, მაშინვე ხელი აიღო კენჭის ყრზედ და ეხლა ყოველის ღონით სცდილობს, რომ სენარს გამარჯვებინოს. შესანიშნავია, რომ უკან სენელს დროს რეს-პუბლიკელები ერთს ადგილზედ ორს კანდი-დატს არასოდეს არ ნიშნავენ.

# ნარკები

— **საფრანგეთში ერთი საკვირველი ნავი** გამოუგონათ: ეს ნავი თურმე ქოლგასავით შეიქცევა და ისეთი მსუბუქია, რომ ერთს კაცს ადვილად შეუძლია იმის წელით წაღებ-წამოღება, თუმცა ოჯახის კაცის ჩასაჯდომი კი არისო.

— **როდოსის კუნძულზედ** მსმალოეთის მართებლობას ციხე აქეს აშენებული დამ-ნაშავე კაცების დასატუსაღებლად. მს სატუ-სალო საკვირველი რომ არის: აქ ტუსალები შეუსაღდრეგლის თავისუფლებით სარგებლო-ბენ თურმე. ისინი დაღიან ყავახანებში და სასტუმროებში თავისუფლად, საცა დიდის საიმოცენებით ატარებენ დროებას სხვა თავი-სუფალ მცხოვრებლებთან. ხანდის-ხან იმათ ყარაულებიც თან დაჰყვებიან, მაგრამ უფრო ნშირად კი უყარაულოთ დასეირნობენ თურ-მე. ამ სატუსალოდგან ძლიერი იშვიათად მომხდარა, რომ ეინმე დამნაშავე გაქცეულ-იყოს.

— **მრთს ინგლისის სამთავროში** არის თურმე ერთი საკვირველი ძველი ჩვეულება: მცხოვრებლები აღირჩევენ რამდენიმე მსა-ჯულს, რომელთაც განჩინებით ხალხისაგან დანიშნული ჯილდო უნდა მისცენ იმ ცოლ-ქმარს, რომელნიც სახალხოდ დაითიცებენ, რომ წლისა და ერთის დღის განმავლობა-ში ჩვენ ერთმანეთისათვის არაფერი გვიწყე-ნინებიაო, არც სიტყვით, არც საქმით. ე. ი. რომ იმათ მეთვის წლის განმავლობაში მშვიდობიანი და მეგობრული ცხოვრება ჰქონდათ. სწორენ, რომ წრეულს ეს ჯილ-დო ერთ ცოლ-ქმარს რგებია, რომელთაგან ქმარი ლიენის სარდაფში მოხელები ყოფი-ლა. ჩვენში რომ ეს ჩვეულება ყოფილიყო, აიღებდა ეითომ ეინმე ამ ჯილდოს.

— **ინგლისში** გამოუგონიათ ერთი მაშინა, რომლის შემწყობით ყოველივე სიტყვა, რომელსაც კაცი გამოსთქვამს, მისივე და-ნიწერება. მს მაშინა პარლამენტში მოუწყ-ვიათ ისე, რომ ყოველი ბაასი უკლებლად და სწორედ დაიწერება. ამას იქით აღარც უბრალო მწერალი და აღარც სტენოგრაფი საქორი აღარ იქნება.

— **მრთს ამერიკელ პროფესორს** ისეთი ჰა-ეროსტატი გაუკეთებია, რომ სამგზავროთ

სტანციები დაუნიშნავს და როგორც ცეც-ხლის გემი და ცეცხლის ეტლი ჩერდება დანიშნულს ალაგას, ისე ეს ჰაეროსტატი ჩამოიხეება ჰაერდგან და ზოგს მგზავრს გადმოსხამს და ზოგს თან წიყყანს თურმე. ამ ჰაერში მტარებელი ნავის გამოგონეს უნდოდა, რომ შერობისავე გამოგზავრებუ-ლიყო, მაგრამ თავისი მეგობრების რჩევით ჯერ-ჯერობით გარდაუდვია ამ ვანზრახვის ასრულება.

— **სომხურს ვაზეთს** „მასისში“ სწორენ ერთს გასაოცარს ამბავს: ერთს ოთხმოცდა ათის წლის მოხუცს ხელ-ანხად კბილები ამოსვლია. შურო გასაოცარი ის არის, რომ ამავე მოხუცს, როცა ორმოცდა შეიღის წლი-სა და სამოცდა სამის წლის ყოფილა, მაში-ნაც ახალი კბილები ამოსვლია.

# საქართველოს სსრკომიზგან

III  
კაცი იყო ტბეთის შისკოპ ოსი  
საბა.

1027 წელს საბერძნეთში იმპერატორად დაჯდა ბასილი II-ის ძმა მოსტანტინე VI. მს იმპერატორი ძალიან დიდს შურის თვლით უყურებდა საქართველოს განძო-ერებას. ამას უნდოდა, რომ საქართველო საბერძნეთის მორჩილებაში ყოფილიყო. ამი-სათვის ვახდა თუ არა იმპერატორად, მაშინ-ვე დაიწყო ქიშპობა და საქართველოს თავ-დაზნაურების ლიქნით თავის კერძო გა-დაბილება. მინქ ქართველთაგანი იმას ეყმო-ბოდა და იმის სამეფო სამსახურში შევი-დოდა, რაც საქართველოში ამგვარ მამულის მოღ-ლატე პირებს შეფეებისაგან დედულ-მამული და პატივი ჰქონდათ, საბერძნეთში იმაზე მომეტებულს აძლევდა და პატივსა სცემდა. ამ სახით ეს კაცი სცდილობდა სა-ქართველოს თავდაზნაურობის თავის მზა-რეს გადაბირობას და ერის ერთობის და-რღევას.

ამ გვარის განზრახვის აღსასრულბლად იმას საქართველოს მდგომარეობაც ხელს უწყობდა. 1027 წელს მოკვარა მეფე გიორ-გი I და გამეფდა ამისი 9 წლის შვილი ბაგ-რატი IV. ამის მცირე წლოვანებით ისარ-გებლეს ბერძნებმა და მიიმხრეს ტაოს მფლო-ბელი მაჩე პარკისძე და ბანელი მისკო-პოსი იოანე. ამათ სასიოცხვილო მგა-ლი-თის მიხედვით სხვა აზნაურმეღილებიც გა-წულდნენ თავის მეფეს ბაგრატს და მიემ-ხრნენ ბერძნებს. მართლის ცხოვრება ამბობს: და მათ-თნა სიზრავლე აზნაურთა ტაოელთა, რომელ-ნიმე ციხე-ვანნი და რამელნიმე უციხიანი, ვანულდეს ბაგრატს. მს საქმე მოხდა 1028 წელს.

საბერძნეთის სამეფო კარმა გასაკიცხების ლიქნით და ქიშპობით რომ მიიმხრო ზო-გიერთნი აზნაურნი და თემნი, იფიქრა, რომ ახლა ადვილად დაიგზავრობთ საქართველო-სო. მოსტანტინემ პარიკიანოში გამოგზავნა ურიცხვი ლაშქრითა და განძითა საქართვე-ლოში, ააოხრეს სამცხე-საათაბაგო და მო-ადგნენ თიოათეთში მღვდ-კარის ციხეს, რომ-ელიც ლიბარტი მრბელიანს ეკუთვნოდა. ამ დროს ეს თავადი-შვილი საქართველოს ჯარების სპასალარი იყო. ამ ორბელიანმა შეჰყარა თავისი ჯარები, მოიშველა აგრეთვე გარემოს აზნაურ-შვილების, ბაგრატის ერთ-გულეების, ლაშქრებიცა და დაამარცხა ბერ-ძნები; მაგრამ ბერძნებმა რომ შეატყეს აზ-ნაურ-შვილების მამულების უპატრონოდ და უჯაროდ დარჩენა, მიესიგნენ იმათ დედულ-მამულის და სრულიად ააოხრეს. მაშინ ბაგ-რატის მომხრე აზნაურ-შვილები მიეშველ-ნენ თავის მამულს; მაგრამ, რომ ნახეს ბერ-ძნებისაგან დაპყრობილი, იმათგან ზოგიერთი იძულებით დემორჩილდნენ ბერძნებს.

მაგრამ იმ ხელობით, რომლითაც ბერძნე-ბი სცდილობდნენ ამ დროს საქართველოს ერის გადაბირობას, არეკას, უთანხმობების მო-ხდენას, ურღევდნენ ერთობას, თემების ურ-თიერთ შორის-სყვარულს, არაოდეს არ შე-იძლებოდა წაიღოს შესრულება. ამ გვარი პოლიტიკა, ეჭვი არ არის, რომ ცუდი იყო და ბერძნების სახელის გამტეხი. ვერა-გობა, ქიშპობა და ლიქნი მძლავრი მტერისა უფრო უღვიძებდა სუსტ ხალხს მამულის სიყვარულს, ერთობის საქირობას და თან-ხმად მოქმედების სურვილს. სწორეთ აი ამ გვარს გასაჭირს დროში დაჩაგრული ხალხს ებადება დიდი და წარჩინებული წი-მძღვარი, ალტაცებაში მოჰყავს ის, აცეც-ხლებს, აშფოთებს და გაიტაცებს ერს საო-

მარს ველოზე და ხდება ერთს მსწერი მძღვ-რი და უსამართლო მტრის ჩალოდგან სწო-რედ აგრე მოხდა ამ დროსაცა მხლა რომ ჩვენ დამლუბველ მსმალოთს საქართველოს ნაწილი აქარა უჭირავს, აი იქ შევეთში იყო ტბეთის მისკოპოსი ს.ბა. მს პოტოასნი მღვდელთ-მთავარი და დიდი მამულის მო-ყვარე ისრე ვაპარზა და გაცეცხლა საბერ-ძნეთის უსამართლოებამ, რომ გამოვიდა სა-ომარს ველოზე. როცა იხილა, რომ სამშობ-ლო მამული ძლიერ გასაჭირს მდგომარეობ-ში არისო, საქაროდ აღაშენა ციხე შევეთის თავზე ტბეთის მახლობლივე, ვაშავრა თავის ეპარხიაში ყველა ეკლესიების სიმავრეები და დაარქვა იმათ სახელად სვეტი, რომელზე-დაც უნდა შეუსერილიყო ბერძნების მძლავ-რობა. ამის შემდეგ დაიწყო ომები; მაგრამ მამაცმა საბა მისკოპოსმა დაამარცხა ბერძნე-ბი და შეპცევალი ომის გარემოებები საქარ-თველოს სასარგებლოდ. მართლის ცხოვრე-ბა ამბობს: რა ჟამს იხილა საბა, მტებარბან მის-კოპოსთან, რომელ შევეთს არდ რა იყო სხვა ღონე, ალაფი ციხე თავსა ზედა, მახლობლად ტბეთისასა, და ეკლესიას სიმავრე, და სახელ სდეა მს სვეტი; და-იქირა ქვეყანა შევეთისა, ქშა დიდი ერთგულობა ბაგრატ საქართველოს მეფისათვის; პატივის-ცა ღმერთ-მან, და ვერ წარულეს ქვეყანა მტროსა. (ის. ქართ-ცხოვრ. 219 და 220 კაბადონი). ამ შთა-მამავლობისაგან ხსოვნის ღირსმა მღვდელთ-მთავარმა საბამ თავის მამაცობით და გამძე-დაობით უჩვენა სხვა ქართველებაც პატრი-ოტობის მაგალითი. არტანუჯის ერისთავი იოანე აბუღური მიჰყვა საბას მაგალითის და ისრე დაამარცხა ბერძნები, რომ იმათ არამც თუ კიდევ ომის გაგრძელება და საქართვე-ლოს დაპყრობა მოინდომეს, არამედ ეცად-ნენ, რომ საქართველოს მეფეს ბაგრატს შე-რიგებოდნენ. მართველებისაგან დამარცხების ჯაჭვმა და ბოლოა მოსტანტინე იმპერატორი მოკლა და რომანოზ იმპერატორმა ბაგრატ მეფეს მისცა კურპალატობა და თავისი ძმის მასილი ატერიის ასული მელენა დიდის მში-თვით და საჩუქრებით და ამით შეურთდა. ამ გვარად 1032 წელს საქართველოსა და საბერძნეთს შუა საბას მოქმედებამ, საქარ-თველოს მათალიკოზის მღვდლისეტიკის გო-ნიერებამ და მეფე ბაგრატის დიდის მართად დედოფლის პოლიტიკამ დაამარცხეს საბერ-ძნეთი და გამოიხნეს საქართველო საბერ-ძნეთის ბძლავრებისაგან.

<b>ინგილო ჰანაშვილი.</b>	
ხუთის თვის ანგარიში	
მოსინის მამსხმხალი-შაშანაშვილის	
ამხანაგობის აღმ-მისამისა	
1874 წლის 21 მარტიდან 21-სექტემბრამდის	
ამხანაგობაში ირიცხება წევრად ორას ოცდათერთმეტი კაცი.	
A.) შემოსავლი	
1.) წევრთაგან შემოტანილი საქილო ფული . . . . .	1,452 მ.
2.) სესხი, რომელიც ამხანაგობამ აიღო დამფუძნებელთაგან . . . . .	1500 მ.
3.) ამხანაგობამ ისესხა ტფილისის საურთიერთო ნდობის საზოგადო-ებისაგან და კერძო პირთაგან . . . . .	1470 მ.
4.) სასარგებლოდ შეტანილია კერძო პირისაგან . . . . .	40 მ.
5.) სარგებელი აღებული ვასეხებუ-ლის ფულისაგან . . . . .	216 მ. 30
სულ შემოსულა 4,678 მ. 30 კ.	
B.) მასავალი	
1.) მსესხებულა . . . . .	3,705 მ.
2.) შეტანილია მფლისის საურთი-ერთო ნდობის საზოგადოებაში . . . . .	150 მ.
3.) სარგებელი მიემული ნაფესხვად ტფილისის საურთიერთო ნდობის საზოგადოებაში . . . . .	21 მ. 23 კ.
4.) დხარჯულა გამგეობაზედ . . . . .	252 მ.
სულ გასულა 4,128 მ. 23 კ.	
B.) მასსა.	
1.) შეტანილია ტფილისის საეკრო ბანკში . . . . .	100 მ.
2.) ამხანაგობას ერგება სარგებელი ტფილისის საეკრო ბანკიდან . . . . .	17 მ. 20 კ.
3.) ტფილისის საურთიერთო ნდობის საზოგადოებამ გამოგერიცხა წესი-დების თანხმად . . . . .	2 მ. 65 კ.
4.) ნაღდი ფული არის კასახში . . . . .	430 მ. 22 კ.
სულ 550 მ. 7 კ.	
გასავალი არის 4,128 მ. 23 კ.	
ერთიანი ჯამი 4,678 მ. 30 კ.	
მამეები: მიხეილ მადგოვი.	
ბიგილი მსეფოვი.	
ს. მოსის 22-ს ავისტოს 1874 წელს	